

Bugungi kun o'qituvchilariga qo'yiladigan zamonaviy talablar

Suyunova Zubayda Ravshan qizi

Namangan davlat pedagogika instituti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'qituvchining o'quvchi tarbiyasidagi salohiyati va bilim berishdagi mahorati, o'qituvchining kompetentligi, kreativ va interfaol usullar orqali o'quv jarayonlarini tashkil qilish hamda dars samaradorligini yanada oshirish orqali zamonaviy o'qituvchi qiyofasini yaratish yo'llari ko'rib chiqilgan. O'qituvchining kiyinish madaniyati, odob-axloqi va mommilla madaniyati, o'qituvchi ta'lim yangiliklaridan doimo habardor bo'lishi kerakligi aytib o'tilgan. O'qituvchi kasbini sevishi o'quvchilar psixologiyasini yaxshi bilishi orqali o'quvchining darsga qiziqishini oshirishi, o'z ustida doimo izlanishda bo'lishi va o'z fanining yetuk mutaxassisi bo'lishi orqali ta'lim muassasida dars jarayonlarining sifatini oshirishga qaratilgan. O'qituvchilarga qo'yiladigan zamonaviy talabalar bugungi kun dolzarb muommasi ekanligi aytib o'tilgan.

Kalit so'z: O'qituvchi, kompetentlik, kreativlik, interfaol, zamon talabi, o'quvchi psixologiyasi, bugunning dolzarb muommasi, matonatli kasb egasi.

O'qituvchilik- inson jamiyati tarixi boshlangandan e'tiboran davom etib, shu bilan hamma vaqt jamiyat va jamoatchilik tomonidan e'tiborga loyiq e'zozlanib kelingan kasbdir.

O'qituvchilik azal-azaldan bolani o'ziga qamrab olgan u bilan doimiy muloqatda bo'ladigan o'quvchi psixologiyasini bilishi orqali bilim beradigan shaxs bo'lgan. Avvallari o'qituvchilar o'quvchilarga oddiy- o'z faniga tegishli bilimlarni berib ularni takrorlash orqali o'quvchilar bilan ish olib borgan bo'lsalar, bugungi kun o'qituvchilariga esa bu yetarli emas o'z fanini mukammal bilsada o'quvchilarga zamon talablari orqali dars mashg'ulotlarini tashkil etishi

lozimligi,dars jarayonida kreativlik,har xil metodlar,interfaol usullar orqali o'tadigan darslarini tashkil etmasalar o'quvchilarni dars jarayoniga qiziqтира olmaydilar hamada samarali natijaga ega bo'lmaydilar.Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan yurtimda zamon talablariga javob beradigan o'qituvchilarni kashf qilish yaratuvchanlik qobiliyatlarini yuzaga keltirish o'zidan yangilik yarata bilish qobiliyatini shakllantirish bir so'z bilan aytganda zamonaviy har jihatdan yutuk o'qituvchi mutaxassislarni shakllantirish bugungi kunning eng dolzarb muommaridan biri bo'lib kelmoqda.Jahon ta'lim satandartlariga javob bera oladigan ta'lim muassasalarini yaratish orqali erkin fikrlaydigan o'z fikrini har joyda aytaoladigan yoshlarni shakllantirish,rivojlangan davlatlar bilan bir qatorda bellasha oladigan o'quvchi yoshlarni tarbiyalash shart ekanligi,bu ishlarni avvalo zamonaviy har jihatdan yetuk bilimli yuqori saviyali zamonaviy ta'lim yangiliklaridan habardor bo'lgan va bu yangiliklarni ta'lim jarayonida qo'llay oladigan perafissonal bilimli o'qituvchilarni shakllantirish bugunning asosiy e'tibor beriladigan muommalaridan biridir desak mubolag'a bo'lmaydi.Ayniqsa voyaga yetib kelayotgan o'quvchilar bilan juda ehtiyotkorona muloqatda bo'lish ular bilan dars jarayonlarini tashkil etish uchun ham o'qituvchidan kuchli bilimni, keng dunyoqarashni,yuqori saviyani hamda zamonaviy ta'lim jarayonlaridan habardor bo'lishni talab qiladi.

Ta'lim dargohlarida o'qitish metodikasi o'zgarmasa,ta'lim sifati ham, mazmuni ham o'zgarmaydi ,-deydi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev.

Abu Ali Ibn Sinoning fikricha "O'qituvchi matonatli, sof vijdonli,rostgo'y va bolani tarbiyalash metodlarini,axloq qoidalarini yaxshi biladigan odam bo'lmog'i lozim .O'qituvchi o'quvchining butun ichki va tashqi dunyosini o'rganib aql qatlamiga kirmog'i lozim.

Bugungi kun o'qituvchilariga eng avvalo quyidagi zamonaviy talabalar quyilmoqda.O'qituvchining kompetentligi ya'ni uning ma'lumoti,ko'nikmasi,qobiliyati,va tajribasini o'z ichiga oladi.Boshqacha aytganda,uning ma'lum bir ish turini bajarish qobiliyati tushuniladi.

Kreativlik- so'zi inglizcha "create"-so'zidan olingan bo'lib,yaratish degan ma'noni bildiradi.Kreativlik bu nooddatiy fikr yuritish,yangi g'oyalarni o'ylab topishdir.Kreativlik yangilikni ixtiro qilish,an'anaviylardan voz kechib,oddatiy fikr yuritishdan tashqariga chiqishni bildiradi.

Interfaol-bu o'qituvchining informatsiyani,axboratlarni kompyuter tarmog'i orqali qabul qilish yoki uzatish usullari.O'qituvchi har qanday sharoitda muommali interfaol usulda dars o'tishga tayyor bo'lishi kerak.O'z ustida doimiy ishlash va ta'lim yangiliklaridan habardor bo'lishi hamda izlanishlari orqali o'z fanining yangi qirralarini yoritib borishi lozim.

Avvalgi vaqt o'qituvchilaridan oliy ma'lumotli, tajribali qobiliyatli ,malakali bo'lishi talab etilgan bo'lsa,bugungi kun o'qituvchilaridan nafaqat ma'lumot ,qobiliyat,malaka tajriba bilan bir qatorda dars o'tish jarayonlarining zamonaviy usullarini qo'llay bilishi va u orqali dars mashgulotlarini tashkil etishi orqali natijaga erishishi va o'quvchilarga yetarli bilimlarni berishalari talab etilmoqda Bugungi kun o'quvchilari talabchan,har narsaga qiziqadigam yoshlardir,agar o'qituvchi o'z ustida ishlamay va izlanishdan to'xtasa o'quvchilar savollariga javob berolmay va darsni samarali tashkil etishaolmay qolishadi.Natija sifatida shunday deyishimiz mumkinki zamonayiv o'qituvchi tinnimsiz izlashi va doimo harakatda bo'lishi shart.

Bugungi kun o'qituvchilari nafaqat o'z kasbining yetuk mutaxassisi bo'lishi bilan bir qatorda o'quvchining psixologiyasini ham mukkamal bilishi,pedagoglik madaniyati yetuk shakllangan bo'lishi kerak.Darhaqiqat shuni ham ta'kidlash joizki qancha sharoit yaratilmasin, qancha imkoniyatlar berilmasin,o'qituvchi bu imkoniyatlardan foydalanmasa,o'z ustida ishlamasa doimiy rivojlanishda bo'lmasa o'z samarasini bermaydi.Afsuski bugungi kunda ham ko'plab ta'lim muassasalarida oddiy eski doimiy usullar orqali dars jarayonlarini tashkil etish orqali dars mashg'ulotlari o'tilmoqda. Shuni ham aytib o'tish joizki bugungi kun o'quvchilari o'ta ziyrak,serchil har narsaga qiziqish bilan qaraydigan o'quvchilardir,shundan kelib chiqib ham bilsak bo'ladiki o'qituvchining zimmasidagi vazifasi yuksak ekanligini.O'qituvchi eski oddiy dars

o'tish jarayonidan voz kechmasa yuqorida aytib o'tilgan erkin fikrlaydigan o'quvchi yoshlarni tarbiya olmaydi. Afsuski hozirgi vaqtda ham o'qituvchilarimiz bolaga qattiq qo'llik orqali dasr o'tsagina o'quvchi o'qiydi deb shu usuldan foydalanmoqdalar, bu usul orqali bola o'zi uchun o'qimaydi faqat gap eshitmaslik uchun o'qiydi. O'quvchi o'zi uchun o'qshini istasak unga qattiqqo'lik emas balki o'tadigan darsni sevishni unqa qiziqishni o'rgatish kerak, bu esa o'qituvchidan zamonaviy bilim yuqori saviya doimiy izlanishni talab qiladi. Zamonaviy bilimlar sohibi bo'lib o'z kasbini yetuk mutaxassisi bo'lasada o'qituvchining momila madaniyati, o'qituvchilik mahorati bo'lmasa zamonaviy metodlarni qo'llay olmaydi va kutilgan natijaga ega bo'lolmaydi, ya'ni dars jarayoni o'z samarasini bermaydi.

Xulosa shuki bugungi kun o'qituvchilarimizga juda yuksak maqom va jiddiy vazifalarni bajarishlari shartligi, ularning yurish-turishi, kiyinishi, momilasi jamoa oldidagi harakatlari, pedagoglik mahorati-yu mashaqqati, o'z kasbining proffissonali bo'lishlari kerakligi, ta'lim dargohida o'ta na'munali shaxs sifatida namoyon bo'lishi shart va bugungi zamon talabi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Birinchi prizidentimiz I. Karimov "Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch . Toshkent 2008
2. O'zbekiston Respublikasi "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi " Toshkent 1997.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Ta'lim -tarbiya tizimi taraqqiyotning yangi bosqichi masalalari muhokamasi bo'yicha videoselektori 30.10.2020.
4. M. Axmedova. "Pedagoglik Kompetentlik" Toshkent. 2018.